

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА І
АРХІТЕКТУРИ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до контрольної роботи з дисципліни «Гроші та кредит»
для студентів напрямку 6.030504 «Економіка підприємства»
заочної форми навчання

ОДЕСА 2011

ББК 65.262я73
У26

"ЗАТВЕРДЖЕНО"

Вченою Радою факультету ЕкУБ
Протокол №6 від 3 лютого 2011 р.

Методичні рекомендації розглянуті і рекомендовані до друку на засіданні кафедри «Економіки підприємства», протокол №5 від 25 січня 2011 р.

Методичні рекомендації розглянуті і рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної комісії, протокол № 5 від 26 січня 2011 р.

Методичні рекомендації розроблені доц. Г. І. Добролюбською, доц. К. О. Тюлькіною, ас. В. В. Казарською кафедри «Економіки підприємства» Одеської державної академії будівництва та архітектури відповідно до навчального плану.

Рецензенти:

Кандидат економічних наук, доцент кафедри теоретичної економіки ОДАБА Т. М. Пандас

Кандидат економічних наук, старший науковий робітник

Інституту проблем ринку та ЕЕД НАН України І. А. Сааджан

У методичних рекомендаціях розглядаються питання курсу дисципліни «Гроші та кредит», додаються завдання до виконання контрольної роботи та задач.

Методичні рекомендації до контрольної роботи складені для студентів напряму 6.030504 «Економіка підприємства» заочної форми навчання

Вони відповідають вимогам програми підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Відповідальний за випуск – завідувач кафедрою економіки підприємства д. е. н., професор І. Г. Гречановська

Зміст

	Стор.
1. Вступ	4
2. Зміст дисципліни.....	5
3. Завдання до контрольної роботи	12
4. Задачі	14
5. Словник основних термінів до курсу “Гроші та кредит”	21
6. Список літератури	33

Вступ

Основною метою викладання дисципліни "Гроші та кредит" є формування у майбутніх фахівців знань, умінь та навичків, достатніх для вивчення та засвоєння наступних професійних дисциплін. Зміст дисципліни значною мірою визначає рівень загальнонаукової підготовки спеціаліста до майбутньої діяльності.

Предметом вивчення дисципліни є оволодіння основними економічними поняттями та основними економічними законами.

Основними завданнями, що мають бути вирішені в процесі викладання дисципліни, є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- суттєвість грошей та грошового обігу;
- функції грошей;
- попит на гроші у різних теоріях;
- суттєвість та межі кредиту;
- функції кредиту.

Методичні рекомендації до контрольної роботи з дисципліни «Гроші та кредит» складені для студентів напряму 030504 «Економіка підприємства» спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства» заочної форми навчання.

Ціль методичних рекомендацій допомогти студентам виконати контрольну роботу та закріпити теоретичні знання.

У методичних рекомендаціях дається робоча програма дисципліни «Гроші та кредит» та завдання для виконання контрольної роботи.

Контрольна робота виконується на листах паперу формату А-4, включає два теоретичних питання та задачу. Об'єм контрольної роботи 10-15 сторінок машинописного тексту. Завдання до контрольної роботи додається. Варіант контрольної роботи відповідає номеру фамілії студента у списку.

Зміст дисципліни

№ п/п	Найменування тем та змістовних модулів	Кількість годин
1	<p style="text-align: center;">Тема № 1 “Виникнення та функції грошей” Лекція № 1 “Виникнення грошей”</p> <p>Гроші та кредит як учбовий курс. Предмет, мета і завдання курсу. Логічно-структурна схема вивчення курсу. Походження грошей. Рух товару від одного виробника до іншого. Вартість товару. Мінова вартість. Споживча вартість. Шляхи зміни форм вартості. Проста чи випадкова форма вартості. Відносна й еквівалентна форма - два полюси вираження вартості товару. Особливості еквівалентної форми вартості. Повна чи розгорнута форма вартості. Недоліки цієї форми вартості. Загальна форма вартості. Грошова форма вартості. Що необхідно для перетворення товару на гроші.</p>	2
2	<p style="text-align: center;">Лекція №2 “Функції грошей”</p> <p>Сутність грошей. Перелік функцій грошей. Установлення ціни шляхом виконання грошима функції <i>міри вартості</i> полягає в оцінці вартості товарів. Що таке ціна товарів. Гроші є мірою вартості всіх інших товарів. Як формується на ринку ціна товару. Що таке попит та пропозиція. Ямайська валютна система. Кредитні гроші. Гроші як <i>засіб обертання</i>. Товарне обертання. Гроші як засіб обертання знижують витрати обертання. Функція грошей як <i>засіб накопичення і заощадження</i>. Гроші є загальним еквівалентом. Ліквідний актив. Стимул накопичення грошових скарбів - це особливий характер грошей як загального товару. Золоте обертання - це золотий запас. Форма самостійної мінової вартості – це функція грошей як <i>засіб платежу</i>. Надання і погашення грошових позичок. Характерні ознаки функції грошей як засобу платежу: однобічний рух і наявність розриву в часі між передачею товару покупцю і грошей продавцю</p>	2

	<p>товару. Функція <i>світових грошей</i>. Зовнішні торговельні зв'язки, міжнародні позики, надання послуг зовнішньому партнеру. Потрійне значення світових грошей. Перша міжнародна валютна угода. Бретон-Вудська валютна система. Регіональні валютні угоди (валютні блоки, валютні зони). Валютні кліринги. Створення екю. Основні параметри нової ЄВС – євро.</p>	
3	<p>Тема № 2 “Суттєвість грошей та грошового обігу у різних теоріях та поглядах” Лекція № 1 “Грошовий обіг та грошова система” Закон грошового обігу. Національний продукт. Національний доход. Модель кругообігу товарів і грошей. Швидкість обертання грошей. Кількість грошей необхідна для обертання. Грошова маса. Грошові агрегати. Два фактори, що впливають на грошову масу. Грошова система. Типи грошових систем. Біметалізм. Монометалізм. Різновиди золотого монометалізму. Система паперово-кредитних грошей. Конференція ООН у Бретон-Вудсі в США. Особливості паперово-грошової системи. Загальні риси сучасних грошових систем різних країн. Грошова одиниця. Гривня. Масштаб цін. Види грошей. Емісійна система. Грошовий обіг. Розрахунки готівкою. Безготівковий грошовий обіг. Організація безготівкових розрахунків. Засоби безготівкових розрахунків. Платіжна вимога. Платіжне доручення. Акцептна форма розрахунків. Розрахунок платіжними вимогами-дорученнями. Акредитивна форма розрахунків. Чекова форма розрахунків. Вексельна форма розрахунків. Безакцептна форма розрахунків.</p>	2
4	<p>Лекція № 2 “Ринок грошей” Ринок грошей. Об'єкт купівлі-продажу на ринку грошей. Інструменти грошового ринку. Ціна «товару», що продається і купується на ринку. Ключові функції грошового ринку. Попит на гроші. Попит на гроші в кількісній теорії. Класична кількісна теорія грошей і цін. Три фактори, від яких залежить величина попиту на</p>	2

	гроші. Попит на гроші в куйнсіанській моделі. Ліквідність активів. Сучасна теорія попиту на гроші та її особливості.	
5	<p>Тема № 3 “Цінні папери та інфляція” Лекція № 1 “Господарські товариства та цінні папери”</p> <p>Господарські товариства України. Акціонерне товариство. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з допоміжною відповідальністю. Полне товариство. Командітне товариство. Ринок цінних паперів. <u>Первинний</u> ринок цінних паперів. <u>Вторинний</u> ринок цінних паперів. Цінні папери. Основні учасники ринка цінних паперів. Емітенти. Інвестори. Інвестиційні інститути. Дві категорії цінних паперів. Акція. Види акцій. Облігація. Види облігацій. Казначейські зобов'язання. Ощадні сертифікати. Вексель. Види векселів. Приватизаційні папери.</p>	2
6	<p>Лекція № 2 “Типи та види інфляції”</p> <p>Інфляція. Сутність інфляції. Стійкість грошей. Купівельний фонд. Першопричина інфляції. Ояд особливостей сучасній інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. "Інфляційна спіраль". Види інфляції. Повзуча. Галопуюча. Гіперінфляція. Фактори гіперінфляції. Вимір інфляції. Індокси. Індекс споживчих цін індекс роздрібних цін. Індокси кількості готівки в обертанні. Індекс вартості життя. Причини і фактори інфляції. Вплив інфляції на національну економіку. Соціально-економічні наслідки інфляції. Форми і методи антиінфляційної політики. Грошові реформи. Нуліфікація. Реставрація (ревальвація). Девальвація. Деномінація. Антиінфляційна політика. Дефляційна політика. Політика доходів. Індоксація.</p>	2
	<p>Тема №4 “Суттєвість кредиту та його функції” Лекція №1 “Суттєвість та межі кредиту”</p>	

7	<p>Сутність кредиту. Виникнення кредиту. Основне значення кредиту. Коливання в кругообігу основних фондів. Потреба в оборотних коштах. Природа кредитної угоди. Обов'язкова умова виникнення кредиту. Кредит як економічна категорія. Учасники господарського процесу. Кредитор. Позичальник. Економічна роль і місце позичальника в кредитній угоді. Місце кредитора в кредитній угоді. Об'єктивна необхідність кредиту для забезпечення безперервності виробництва позичальника. Об'єкт кредитної угоди - вартість, що позичається. Поворотний характер руху вартості, що позичається. Вартість, що позичається, має властивість забезпечувати безперервність виробництва. Характерна риса вартості, що позичається це її авансування. Вартість, що позичається, виявляє свій специфічний зміст у русі. Принципи кредиту. Оборотність кредиту. Терміновість кредиту. Платність кредиту. Позичковий відсоток. Ставка (чи норма) позичкового відсотка. Забезпеченість кредиту. Цільовий характер кредиту. Диференційований характер кредиту.</p>	2
8	<p>Лекція №2 “Функції кредиту” Види кредиту. Товарна форма кредиту. Грошова форма кредиту. Грошовий кредит виступає як банківський. Міжгосподарський кредит. Банківський кредит. Державний кредит. Функції кредиту. Перерозподільна функція. Характерна риса перерозподільної функції кредиту. Прямий характер перерозподілу. Кредитні відносини служать засадою і для внутрішньогалузевого перерозподілу. Функція заміщення кредитних грошей кредитними операціями. Дає можливим надання позички в безготівковому порядку і розвиток безготівкових розрахунків. Границі кредиту. Економічні границі. Зовнішні і внутрішні границі кредиту.</p>	2
9	<p>Тема №5 “Роль і форми кредиту” Лекція №1 “Роль кредиту” Роль кредиту виражає результат функціонування кредитних відносин і визначається їх сутністю, тобто має</p>	

	<p>об'єктивну природу. Кредитний перерозподіл нерідко відігравав антистимулюючу роль. Кредитний перерозподіл нерідко відіграє антистимулюючу роль. Регулююча роль. Кредит служить як стимулююча прикмета. Кредит служить як стимулююча прикмета. Кредит тісно взаємодіє зі збалансованістю економіки. Кредит є одним з основних регуляторів сукупного грошового обігу. Кредит сприяє розширенню місткості ринку з позиції попиту. Вплив кредиту на підвищення технічного і технологічного рівнів виробничого процесу. Вплив кредиту на економічні процеси є його роль в економії витрат обертання. Економія витрат досягається також за рахунок прискорення обертання. Кредит сприяє поліпшенню споживчого ринку.</p>	2
10	<p>Лекція №2 "Форми кредиту"</p> <p>Форми кредиту: банківський; державний; комерційний; споживчий; лізинговий; іпотечний. Банківський кредит являє собою рух позичкового капіталу. Банківський кредит зв'язаний з акумулюванням тимчасово вільних коштів. Банківський кредит може бути прямий і непрямий. Термін кредиту. Державний кредит відображає акумуляцію державних коштів на принципах оборотності для фінансування державних витрат. Види державного кредиту. Внутрішні і зовнішні позики. Кредитний ризик. Ринковий ризик. Відсотковий ризик. Комерційний кредит характеризує кредитну угоду між двома підприємствами. Комерційний кредит припускає зв'язок кредитної і торгової угод. Комерційний кредит – це товарна форма кредиту. Комерційний кредит має короткостроковий характер. Комерційний кредит сприяє перерозподілу капіталів між підприємствами і галузями. Споживчий кредит відображає відносини між кредитором і позичальником із приводу кредитування кінцевого споживання. Споживчий кредит ретельно регулюється з боку держави. До споживчого кредиту відносять кредит ломбардів. Лізинговий кредит – це відносини між самостійними юридичними особами з приводу передачі в оренду засобів праці, а також фінансування, придбання</p>	2

	<p>рухомого і нерухомого майна на певний строк. Лізинг являє собою форму майнового кредиту. Суб'єкти лізингу. Види лізингу. Іпотечний кредит – особливий тип економічних відносин при наданні позичок під заставу нерухомого майна. Міжнародний кредит - рух позичкового капіталу в сфері міжнародних економічних відносин.</p>	
11	<p>Тема № 6 “Міжнародні валютні відносини” Лекція №1 “Кредитна система”</p> <p>Поняття і структура кредитної системи. Основою кредитної системи історичне є банки. Кредитна система функціонує через кредитний механізм. Через кредитну систему реалізується сутність і функції кредиту. Сучасна кредитна система. Банківська система України. Основні функції центрального банку. Роль комерційних банків у кредитній системі. Значна функціональна сфера діяльності банків - посередництво в кредиті. Банківська система сьогодні - одна з найважливіших і невід'ємних структур ринкової економіки. Розрахункові функції комерційних банків. Перекладний вексель. Банківська тратта. Кліринг. Депозити до запитання. Нау-рахунки. Термінові й ощадні рахунки. Термінові й ощадні рахунки. Депозитний сертифікат.</p>	2
12	<p>Лекція №2 “Міжнародні валютно-кредитні установи”</p> <p>Елементи валютної системи. Валюта. Національна, регіональна і світова валютні системи. Резервна (ключова) валюта. Міжнародна рахункова грошова одиниця. Конвертованість. Тверда валюта. Резидент. Нерезидент. Три рівні конвертованості. Елементи конвертованості. Регулювання зв'язків зі світовим ринком. Елементи загальноекономічної політики. Валютний паритет. Міжнародна валютна ліквідність. Міжнародні кредитні засоби обертання. Передумови створення ЄВС. Механізм роботи ЄВС складають три елементи. Система кредитів типу "своп" між центральними банками. Фонд надання середньострокових кредитів на термін від 2 до 5 років. У рамках ЄВС роль</p>	2

<p>золота, як резервного активу значно підвищилася. Країни Європейського союзу повинні задовольняти критеріям. Після 1 липня 2002 р. єдиним законним платіжним засобом у федерації європейських держав залишиться тільки євро. Мета загальної валюти. Валютна політика. Структурна валютна політика. Поточна валютна політика. Форми валютної політики. Дисконтна валютна політика. Девізна політика. Валютна інтервенція. Диверсифікованість валютних резервів. Валютні обмеження. Подвійний валютний ринок. Девальвація. Ревальвація.</p>	
---	--

Завдання до контрольної роботи

1. Походження, сутність та види грошей.
2. Функції грошей.
3. Закон грошового обігу. Грошові агрегати.
4. Грошова система
5. Грошовий обіг
6. Ринок грошей та попит на гроші в різних теоріях.
7. Сутність інфляції та види інфляції.
8. Причини і фактори інфляції та методи антиінфляційної політики.
9. Характеристика ринку цінних паперів та види цінних паперів.
10. Валютні системи і міжнародні розрахункові операції.
11. Сутність кредиту
12. Принципи та види кредиту.
13. Функції кредиту
14. Границі кредиту.
15. Роль кредиту
16. Форми кредиту. Банківський кредит.
17. Державний кредит.
18. Комерційний кредит.
19. Споживчий кредит.
20. Лізинговий кредит.
21. Іпотечний кредит .
22. Міжнародний кредит.
23. Поняття і структура кредитної системи.
24. Роль комерційних банків у кредитній системі.
25. Кредитні операції банків. Види і форми кредитних угод.
26. Спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові установи.
27. Інструменти грошово-кредитної політики і їх класифікація.
28. Елементи валютної системи.
29. Розвиток світових валютних систем.
30. Створення Європейського валютного союзу.
31. Валютна політика: поняття, цілі, форми, методи.
32. Ринки золота.

№ варіанту	Питання 1	Питання 2	Задача
1	1	32	1
2	2	31	3
3	3	30	5
4	4	29	7
5	5	28	9
6	6	27	11
7	7	26	13
8	8	25	15
9	9	24	17
10	10	23	19
11	11	22	21
12	12	21	23
13	13	20	25
14	14	19	24
15	15	18	22
16	16	17	20
17	17	16	18
18	18	15	16
19	19	14	14
20	20	13	12
21	21	12	10
22	22	11	8
23	23	10	6
24	24	9	4
25	25	8	2
26	26	7	1
27	27	6	3
28	28	5	5
29	29	4	7
30	30	3	9
31	31	2	11
32	32	1	13

ЗАДАЧІ

Завдання 1. На підставі даних, наведених у таблиці, визначите:

- а) величину M1;
- б) величину M2;
- в) величину M3.

	Млрд.дол.
Невеликі строкові вклади	1630
Великі строкові вклади	645
Чекові внески	448
Безчекові ощадні вклади	300
Готівка	170

Завдання 2. а) Припустимо, що кожний долар, визначений для угод, звертається в середньому 4 рази в рік і направляється на кінцеву покупку товарів і послуг. Номінальний обсяг ВВП становить 2000 млрд.дол. Визначите величину попиту на гроші для угод.

б) У таблиці представлена величина попиту на гроші з боку активів при різних ставках відсотка. Використовуючи дані, які вже отримані при відповіді на питання а), укажіть, у таблиці загальний обсяг попиту на гроші.

Таблиця

Ставка відсотка (%)	Об'єм попиту на гроші (млрд.дол.)	
	з боку активів	загальний
16	20	
14	40	
12	60	
10	80	
8	100	
6	120	
4	140	

в) Пропозиція грошей становить 580 млрд.дол. Визначите рівноважну ставку відсотка.

Завдання 3. У таблиці наведені дані про номінальний обсяг ВВП у грошовій масі США (в млрд.дол.)

Рік	M_1	M_2	Номінальний обсяг ВВП
1967	187,4	350,0	816,4
1969	209,0	392,5	963,9
1971	234,0	471,9	1102,7
1973	270,5	571,4	1359,3
1975	295,2	664,7	1598,4
1977	338,5	809,5	1990,5

Зрівняйте швидкість обсягу грошей у США за зазначений у таблиці період, обчислену на основі M_1 і M_2 . У якому із цих випадків швидкість обсягу грошей була більше стабільною?

Завдання 4. Визначте наявність грошей, які необхідні як кошти обігу.

Сума цін реалізованих товарів – 220 млрд.грн.; сума цін товарів, проданих з розстрочкою платежу, строк оплати яких ще не наступив – 30 млрд.грн. Сума платежів по довгостроковим зобов'язанням, строки оплати яких наступили – 40 млрд.грн.; сума взаємопогашаних платежів – 60 млрд.грн. Середнє число оборотів грошей за рік – 10.

Завдання 5. Розрахуйте оборотність грошей, які зберігаються на розрахунковому рахунку.

Грошові агрегати становлять: $M_0=12$ млрд.грн.; $M_1=36$ млрд.грн.; $M_2=38$ млрд.грн.

Завдання 6. Норма обов'язкових резервів комерційних банків становить 20% від суми вкладів до запитання. Припустимо, що вкладники збільшили суму коштів на вкладах до запитання на 100 тис.дол. Як це вплине на величину банківських резервів? На яку суму зможе банк збільшити обсяг надаваних позичок?

Завдання 7. Припустимо, що величина попиту на гроші (M_d) залежить від розміра валового національного продукту (GNP) і рівня процентної ставки (i) у такий спосіб:

$$M_d = 0,4GNP - 2i \quad (M_d \text{ и } GNP - \text{ в млрд.дол.; } i - \text{ в } \%)$$

а) Чому дорівнює попит на гроші, якщо $GNP = 100$ млрд.дол., $i=8\%$?

б) Чому дорівнює швидкість грошового обігу, якщо попит на гроші (M_d)= пропозиції грошей (M_s), а ВПН (GNP)=100 млрд.дол.

Відповідно до монетаристської концепції швидкість обігу грошей стабільна і дорівнює 4. На основі інформації, наявної в таблиці, виконайте пропоновані завдання. Всі розрахунки повинні ґрунтуватися на монетаристській концепції.

P (дол.)	Q (ед.)	PQ (дол.)	MV (дол.)
1,00	100		
2,00	110		
3,00	120		
4,00	130		
5,00	140		
6,00	150		
7,00	160		

(P – середня ціна, Q – фізичний об'єм продукції, M – пропозиція грошей, V – швидкість грошового обігу)

а) Розрахуйте номінальний обсяг виробництва (PQ) при кожному рівні цін (дані занесіть у таблицю).

б) Розрахуйте величину MV при кожному рівні цін (дані занесіть у таблицю). Визначте рівноважні значення номінального обсягу виробництва (PQ або MV), ціни і фізичного обсягу продукції, якщо $M=90$ дол.

Завдання 8. Яка кількість грошей необхідна для обігу, якщо сума цін всіх товарів становить 800 млн. грошових одиниць.; сума цін товарів, які продані в кредит – 200 млн. грошових одиниць; платежі, строк оплати яких наступив – 100 млн. грошових одиниць; взаємопогашаємі платежі – 100 млн. грошових одиниць; середнє число оборотів грошової одиниці – 6.

Завдання 9. В обігу перебуває грошова маса в сумі 5 млрд.грн., що має товарне забезпечення. Держава випускає в обіг ще 2,5 млн.грн., наприклад для покриття бюджетного дефіциту. При цьому виробництво товарів не зміниться. На скільки треба підвищити ціни, щоб ліквідувати “інфляційний розрив” і щоб пропозиція товарів знову відповідала платоспроможному попиту?

Завдання 10. Визначте наявність грошей, які необхідні як кошти обігу.

Сума цін реалізованих товарів – 120 млрд.грн.; сума цін товарів, проданих з розстрочкою платежу, строк оплати яких ще не наступив – 80 млрд.грн. Сума платежів по довгостроковим зобов'язанням, строки оплати яких наступили – 120 млрд.грн.; сума взаємопогашаємих платежів – 40 млрд.грн. Середнє число оборотів грошей за рік – 8.

Завдання 11. Розрахуйте оборотність грошей, які зберігаються на розрахунковому рахунку.

Грошові агрегати становлять: $M_0=10$ млрд.грн.; $M_1=38$ млрд.грн.; $M_2=40$ млрд.грн.

Завдання 12. Визначите відсоткову структуру коштів США (млрд.дол 1988) – М1, М2, М3 – при наступних умовах:

- a. готівка – 210;
- b. чекові внески – 574;
- c. кошти на грошових внесках – 434;
- d. дрібні строкові вклади – 836;
- e. великі строкові вклади – 835.

Завдання 13. Припустимо, що за звітний період рівень цін не змінився, а номінальна ставка відсотка становить 10%. У наступний рік інфляція становить 10%. Якщо реальна ставка відсотка залишається такою ж, то скільки повинен становити розмір номінальної ставки відсотка.

Завдання 14. Якщо номінальна процентна ставка становить 20%, а темп інфляції становить 12% у рік, то визначите реальну процентну ставку.

Завдання 15. Індекс цін у січні 1999 року становив 108%, а у січні 2000 року – 124% (рівень цін базисного 1999 року прийнят за 100%). Визначите темпи інфляції.

Завдання 16. Яким повинно бути коректування грошового потоку на інфляцію, якщо:

- a) грошовий потік у цінах базового рока становить 1000, 2000, 3000;
- b) інфляція 12%.

Завдання 17. Індекс цін у січні 1996 року становив 310%, а у січні 1995 року – 302% (рівень цін базисного 1996 року прийнятий за 100%). Визначите темпи інфляції.

Завдання 18. У таблиці приводиться спрощений балансовий звіт комерційного банку (у доларах).

		А	Б	В	Г
Активи:					
Готівка	100				
Резерви	200				
Позички	500				
Ценні папери	200				
Зобов'язання й власний капітал:					
Вклади до запитання	900				
Акції	100				

Складіть балансові звіти А, Б, В, Г після здійснення банком кожної із наведених нижче операцій. При цьому майте на увазі, що первісний балансовий звіт попередує кожній операції.

- а) Чек на суму 50 долл., отриманий одним із вкладників банку, виданий суб'єктові, що помістив його в інший банк.
- б) Вкладник зняв зі свого рахунку 50 дол. готівкою. Банк відновив свою готівку, одержавши її в розмірі 50 дол. у центральному банку.
- в) Чек на 60 дол, виданий іншим банком, поміщений у даному банку.
- г) Банк продає державні облігації на суму 100 дол. центральному банку.

Завдання 19. Балансовий звіт комерційного банку виглядає в такий спосіб (у млн.дол.):

Активи		Забов'язання й власний капітал	
Резерви	30	Вклади до запитання	80
Позички й цінні папери	70	Акції	20

Припустимо, що норма обов'язкових резервів становить 15%. Укажіть, як буде виглядати балансовий звіт банку, якщо він надасть позики на максимально можливу суму (і якщо всі гроші, отримані по позикам, будуть зараховані на рахунки в інших банках).

Завдання 20. Заповніть таблицю.

Норма резервів (%)	Грошовий мультиплікатор	Максимальний обсяг збільшення позичок на кожний долар надлишкових резервів (дол.)	
		окремим банком	банківською системою
12 $\frac{1}{2}$			
16 $\frac{2}{3}$			
20			
25			
30			
33 $\frac{1}{3}$			

Завдання 21. У таблиці наведені 5 варіантів балансового звіту для комерційного банку (у доларах). Норма обов'язкових резервів становить 20%.

	1	2	3	4	5
Активи					
Готівка	10	20	20	20	15

Резерви	40	40	25	40	45
Позички	100	100	100	100	150
Цінні папери	50	60	30	70	60
Забов'язання й власний капітал:					
Вклади до запитання	175	200	150	180	220
Акції	25	20	25	50	50
Обов'язкові резерви					
Надлишкові резерви					
Обсяг нових позичок, які можуть бути надані банком					

Визначите величину обов'язкових резервів, надлишкових резервів (не беручи до уваги розміри готівки), а також обсяги нових позичок, які може надати банк. Якщо банк випробовує нестачу резервів і повинен скоротити обсяг свого кредитування або збільшити суму резервів, то поставте знак «мінус» перед відповідною величиною. Отрмані результати занесить у таблицю.

Завдання 22. У таблиці наведений спрощений консолідований балансовий звіт всіх комерційних банків країни (у доларах). Норма обов'язкових резервів становить 20%.

		1	2	3	4	5	6
Активви							
Готівка	50						
Резерви	100						
Ссуды	200						
Цінні папери	200						
Забов'язання й власний капітал:							
Вклади до запитання	500						
Акції	50						
Позики із центрального банку	0						
Обов'язкові резерви							
Надлишкові резерви							
Обсяг нових позичок, які можуть бути надані банком							

Складіть балансові звіти після здійснення банками кожної із наведених нижче операцій. При цьому майте на увазі, що представлений у таблиці балансовий звіт передую кожній операції.

а) Клієнт вносить вклад у розмірі 5 дол. готівкою, банки перераховують його в резерв. Заповніть колонку 1. Якщо банківська система розширить обсяг надаваних позичок на максимально можливу величину, то покажіть у колонку 2 новий балансовий звіт.

б) Банківська система продає цінні папери вартістю 8 дол. центральному банку. Заповніть колонку 3, припустивши, що банки розширюють обсяг надаваних позичок на максимально можливу величину, заповніть колонку 4.

в) Центральний банк надає позика у розмірі 10 дол. комерційним банкам. Заповніть колонку 5. Заповніть колонку 6 за умови, що банки надають нові позики на максимально можливу величину.

Завдання 23. Громадянин України, маючи 100 тис.грн. думає як ефективно ними розпорядитися. Якщо покласти їх в банк на депозитний рахунок, то він одержить 112 тис.грн. Інфляція становить 14% у рік. Визначите:

а) яка номінальна процентна ставка?

б) як краще витратити гроші?

в) як вплинуло б на ухвалення рішення зниження темпів інфляції до 10% при незмінній номінальній ставці?

Завдання 24. У середнього споживача 50% його витрат іде на придбання продуктів харчування, 30% - на придбання інших споживчих товарів, 20% - на оплату послуг. Якщо індекс цін на продукти харчування склав 90%, на інші споживчі товари – 105%, на послуги – 120%, яким буде індекс вартості споживчого кошика?

Завдання 25. Визначите процентну структуру грошових агрегатів України (млрд.грн. у 1995-1996 роках).

Агрегат	1995 р.	1996 р.	Структура, %	
			1995 р.	1996 р.
M_0	2623,0	4041,0		
M_1	5682,0	6315,0		
M_2	6846,0	9023,0		
M_3	6930,0	9364,0		
Разом				

Словник основних термінів до курсу “Гроші та кредит”

Актив банку – частина бухгалтерського балансу (ліва сторона), яка характеризує склад, розміщення і використання коштів банку, згрупованих за їх економічним значенням в процесі виробництва.

Активи високоліквідні – кошти та активи, які можуть бути швидко трансформовані у наявні кошти.

Активи робочі банку – кошти на коррахунку, в касі, вкладені в майно, розміщені в інших банках, цінних паперах, надані кредити; інші кошти та інші активи, що дають прибуток банку.

Активні операції банку – фінансові операції з розміщення вільних коштів з метою отримання прибутку. До активних операцій знижку належать: надання кредитів та позичок, придбання цінних паперів, вкладення коштів у комерційні проекти, лізингові, факторингові операції, операції з векселями та інші банківські операції.

Акціонерний капітал банку – сплачена частка основного капіталу, вкладеного в банк в обмін на вимогу щодо частки в будь-яких майбутніх прибутках, які розподіляються у формі дивідендів. Основними формами акціонерного капіталу в порядку черговості ставлення вимог на прибуток, що розподіляється, є привілейовані та прості акції. Використовується також для позначення статті в пасиві балансу, що вказує суму, яку внесли акціонери і яка разом із нерозподіленим прибутком та іншими фондами становить власний капітал.

Балансовий прибуток банку – загальна сума прибутку від усіх видів діяльності банку, яка відображається у балансі. Складається з прибутку від операційної діяльності та надходжень і збитків від позареалізаційних операцій.

Банк – кредитна установа, яка мобілізує кошти, надає їх у позичку, здійснює розрахунки між економічними суб'єктами.

Банківська операція – діяльність банку, пов'язана з виконанням його специфічно банківських функцій. Коло банківських операцій в Україні визначене законодавством.

Банківська ліквідність – здатність банку забезпечити своєчасне використання своїх грошових зобов'язань. Визначається

збалансованістю між строками і сумами погашення активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку.

Банківський кредит – вид кредиту, що надається банками підприємствам, домашнім господарствам і державам.

Банківський процент – процент, установлений як плата за здійснювані банком операції.

Банківські ресурси – сукупність коштів, які знаходяться в розпорядженні банку і використовуються ним для здійснення кредитних та інших активних операцій.

Бартер – обмін одного товару на інший без допомоги грошей

Білонна монета – розмінна монета з дрібною вартістю, яка карбується не з дорогоцінного металу.

Бланковий кредит – кредит, який видається без забезпечення – лише під зобов'язання повернути кредит. Надається, як правило, надійним позичальникам. Комерційні банки можуть надавати бланкові позики лише в межах наявних власних коштів.

Валюта – грошова одиниця, що використовується у функціях світових грошей.

Валютний курс – ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у грошовій одиниці іншої країни.

Валютний ринок – сукупність обмінних та депозитно-кредитних операцій в іноземних валютах, які здійснюються між юридичними та фізичними особами за ринковим курсом або процентною ставкою.

Валютні відносини – відносини, що виникають під час функціонування грошей у міжнародному обороті.

Валютні обмеження – законодавчо визначені обмеження на здійснення валютних операцій у країні (для певних груп економічних суб'єктів, для певних видів операцій тощо).

Великий кредит – сукупний розмір позик комерційного банку стосовно одного позичальника, який перевищує 10% власних коштів (капіталу) банку.

Власні кошти банку – сукупність різних за призначення фондів, які забезпечують економічну самостійність і стабільність банку.

Готівкові гроші – знаки вартості, виготовлені з паперу або іншого малоцінного металу.

Гроші – специфічний товар, що обмінюється на будь-який інший товар і є загальним еквівалентом.

Грошова система – форма організації грошового обігу, що встановлюється державними законами або рішеннями міжнародних органів.

Грошовий мультиплікатор – коефіцієнт, який відображає співвідношення між первинною емісією грошей і кінцевим збільшенням грошової маси внаслідок цієї емісії.

Грошовий оборот – сукупність переміщень грошових коштів між економічними суб'єктами в процесі обміну щодо погашення грошових зобов'язань.

Грошовий ринок – сукупність грошових інститутів, що спрямовують потоки грошових коштів від власників до позичальників.

Грошові агрегати – показники грошової маси в обігу.

Грошові потоки – частини грошового обороту, що відображають певні платежі формуванням та використанням фінансових ресурсів держави тощо.

Гривня – грошова одиниця незалежної держави Україна. “Гривня” як грошова й вагова одиниця Київської Русі походить від найменування обруча – прикраси із золота чи срібла, який носили на шиї (“загривку”). Частина цього обруча (рублена гривна), що оберталася в роль грошей, стала основою найменування грошової одиниці “рубель”.

Дворівнева банківська система – система, в якій емісійно-організаційні банківські функції відокремлені від інших і реалізуються в так званому першому (верхньому) рівні банківської системи.

Девальвація – офіційне зниження державного металевого вмісту та валютного курсу (чи тільки курсу) національної грошової одиниці щодо іноземних валют.

Депозит банківський – грошові кошти фізичних і юридичних осіб або цінні папери, які передані на зберігання до банку за відповідну плату.

Депозитний процент – ставка процента, який виплачується за вкладом населення та юридичних осіб.

Депозитні гроші – неповноцінні знаки вартості, які не мають речового вираження й існують лише у вигляді певних сум на рахунках у банках.

Державний кредит – вид кредиту, при якому одним із суб’єктів кредитних відносин (як правило, позичальником) виступає держава.

Дефіцитне фінансування – спосіб розширення сукупного попиту шляхом застосування державного регулювання. Зазвичай, це здійснюється шляхом перевищення державних видатків над доходами, наслідком чого є створення бюджетного дефіциту.

“Дешеві” гроші – кредитно-фінансова політика утримання процентних ставок на низькому рівні, що проводиться з метою стимулювання економічної діяльності шляхом зниження вартості кредитів та інвестицій.

Довгостроковий кредит – кредит, що охоплює позики, які надаються на строк понад 3 роки і призначені для формування основних фондів.

“Дорогі” гроші – кредитно-фінансова політика, що припускає стримування отримування кредитів та високі процентні ставки за кредитами.

Економічні межі кредиту – межа відносин з приводу передачі вартості у тимчасове використання.

Емісійна функція кредиту – у сучасній економіці гроші виникають унаслідок банківського кредитування. Нестача платіжних засобів у економіці також може покриватись за рахунок розширення комерційного кредиту.

Ефект витіснення – зниження обсягів інвестицій внаслідок зростання процентної ставки.

Ефект доходу – зміна співвідношення між поточним та майбутнім споживання як реакція на зміну сукупного доходу, що спричинений зміною процентної ставки.

Забезпечення кредиту – матеріальні й нематеріальні активи, які в разі неповернення кредиту кредитор може використати для компенсації своїх збитків.

Залучені кошти банку – сукупність коштів, які акумулюються банком на різних рахунках клієнтів у вигляді депозитів або придбані на грошовому ринку міжбанківські кредити чи централізовані ресурси.

Інвестиції – придбання засобів виробництва з метою виробництва товарів для майбутнього споживання, придбання активів, наприклад, цінних паперів, депозитів у банках з метою отримання прибутку чи збільшення капіталу.

Інвестиційні можливості фірм – дохідність інвестицій, що визначає попит.

Індивідуальна пропозиція заощаджень – залежність між процентною ставкою та обсягом заощаджень.

Інфляція – знецінення нерозмінних на золото паперових грошей внаслідок надмірного їх випуску і переповнення ними каналів обігу.

Іпотечний кредит – економічні відносини, що виникають з приводу надання кредиту під заставу нерухомого майна.

Капіталовкладення – витрати на придбання об'єктів основного капіталу.

Комерційний банк – банківська установа, яка належить до другого рівня банківської системи України.

Комерційний кредит – вид кредиту, що надається продавцем покупцеві у вигляді відстрочення платежу за реалізовані товари і послуги.

Конвертованість – здатність вільного обміну національної грошової одиниці на інші валюти.

Конкурентний ринок – ринок, на якому жоден з учасників не має змоги впливати на ціну.

Контрольно-стимулювальна функція кредиту – контроль з боку кредитора над використанням коштів позичальником. З іншого боку, необхідність віддати кредит стимулює позичальника ефективніше використовувати кошти.

Короткостроковий кредит – кредит, що надається для задоволення короткострокових (до 1 року) потреб позичальника, які виникають у зв'язку з витратами виробництва й обігу та не забезпечуються надходженням коштів у відповідному періоді.

Котирування – визначення офіційними державними органами (чи іншою фінансовою установою) курсу (ціни) іноземної валюти.

Кредит – економічні відносини між юридичними та фізичними особами, а також державами з приводу отримання позики в грошовій або товарній формі на засадах повернення, строковості, платності.

Кредитна експансія – комплекс заходів, спрямованих на розширення банківського кредитування (збільшення грошової пропорції). Спрямована на прискорення економічного зростання і застосовується при антициклічному регулюванні економіки.

Кредитна картка – іменний грошовий документ, що видається банком власнику поточного рахунку і дає йому можливість сплатити

через ЕОМ свої покупки і погасити борги, переказуючи гроші без використання готівки.

Кредитна операція – угода про надання кредиту, що супроводжується відповідними записами в балансах кредитора і позичальника.

Кредитна рестрикція – комплекс заходів, спрямованих на скорочення банківського кредитування (зниження пропозиції грошей). Використовується для обмеження платоспроможного попиту і скорочення інфляції.

Кредитна система – сукупність установ, які реалізують кредитні відносини у конкретній державі.

Кредитна спілка – громадська організація, головною метою якої є фінансовий та соціальний захист її членів шляхом залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування.

Кредитний портфель – сукупність усіх позик, наданих банком з метою отримання прибутку. Банк може видавати кредити безпосередньо, укладаючи угоду з позичальником, або купувати позику чи частину її, яка була видана іншим кредитором, шляхом укладення угоди з позичальником. Надання кредиту може відбуватися у формі позик, простих векселів, підтверджених авансів, векселів, строк сплати яких вже настав, рахунків факторингу, овердрафтів, короткострокових комерційних векселів, банківських акцептів та інших подібних зобов'язань. Кредитний портфель містить агреговану балансову вартість усіх кредитів, у тому числі і прострочених, пролонгованих та сумнівних до повернення кредитів. Кредитний портфель не містить: проценти нараховані, але ще не сплачені, не профінансовані; зобов'язання видати кредит; кредитні лінії, які ще не списані; гарантії та акредитиви; депозити в інших банках.

Кредитний ризик – ризик несплати позичальником основного боргу і процентів за користування кредиту.

Кредитно-інвестиційний портфель – сукупність усіх позичок, наданих банком, та придбання цінних паперів.

Кредитор – суб'єкт кредитних відносин, який надає кредит іншому суб'єкту господарської діяльності у тимчасове користування.

Кредитоспроможність – наявність передумов для отримання кредиту і здатність повернути його. Визначається показниками, які характеризують позичальника: адекватністю при розрахунках за

раніше отримані кредити, поточним фінансовим станом, здатністю в разі потреби мобілізувати кошти з різних джерел.

Купівельна спроможність – “сила” валюти, що виражається як сума товарів та послуг, які можна придбати на дану грошову одиницю.

Лихварський кредит – економічні відносини, що виникають за умови порушення рівноваги між кредитором і боржником та переваги на боці кредитора.

Лізинговий кредит – економічні відносини між юридичними особами, що виникають у випадку оренди майна і супроводжуються укладенням лізингової угоди.

Ломбард – спеціалізована небанківська кредитна установа, яка видає позички під заклад рухомого майна.

Ланка кредитної системи – група установ кредитної системи, яка функціонує за однаковими принципами чи реалізує єдину групу кредитних відносин (банки, інвестиційні компанії, страхові компанії).

Маржа – різниця між ставками позичкового та депозитного процента, яка є прибутком банку.

Маржа банківська – різниця між курсами валют, цінних паперів, процентними ставками й іншими показниками.

Маса грошей – сукупність грошових коштів у будь-якій їх формі, яка є в економічних суб'єктів у вказаний момент.

Масштаб цін – вагова кількість грошового металу, що законодавче закріплена за грошовою одиницею. Так, ваговий вміст одного рубля Росії, що був установлений грошовою реформою 1895-1897 рр. С.Ю.Вітте, дорівнював 0,774234 г чистого золота, а ваговий вміст рубля СРСР з 1.01.1961 р. – 0,987412 г чистого золота. Ваговий вміст одного долара США у 1934 р. дорівнював 0,888671 г чистого золота. Валютною реформою 1976-1978 рр., проведеною згідно з рішеннями країн Ямайської валютної системи, золотий вміст грошових одиниць країн-учасниць МВФ скасовано.

Міжбанківський процент – процент за кредитами, що видаються одним комерційним банком іншому.

Міжнародний кредит – вид кредиту, що обслуговує рух позичкового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин.

Мобільність капіталу – ступінь свободи, з якою капітали переміщуються з країни в країну під впливом зміни процентних ставок.

Монетаризм – школа в економічній науці, яка ставить гроші у центр макроекономічної політики; базується на кількісній теорії грошей, що пов'язує рівень цін з кількістю грошей у народному господарстві країни.

Монетарна політика – те саме, що й грошово-кредитна політика.

Монетизація – продаж урядом цінних паперів банкам з метою фінансування дефіциту бюджету.

Небанківські фінансово-кредитні інститути – фінансові посередники, діяльність яких не пов'язана з базовими операціями грошового ринку.

Нейтральність грошей – проявляється, коли кількість грошей в економіці впливає тільки на рівень цін, не впливаючи на зміну процентних ставок, рівень зайнятості та інші реальні показники.

Нецінова конкуренція – конкуренція за кредитні ресурси та кредитні вкладення між фінансовими інститутами, що виконують неоднорідні за характером операції, за якими не можна порівняти ціну (наприклад страхування та інвестування на ринку цінних паперів”.

Норма обов'язкового резервування – кошти, котрі комерційні банки зобов'язані зберігати у центральному банку. Підвищення або зниження норми відповідно зменшує чи збільшує суму вільних грошових коштів комерційного банку для активних операцій.

Норма процента – співвідношення доходу на позичковий капітал з сумою наданої позики (вимірюється у процентах).

Нуліфікація – оголошення державою знецінених паперових грошей недійсними або обмін знецінених паперових грошей на нові грошові знаки у надзвичайно низькій пропорції, так що плата за такі гроші має суто символічне значення.

Об'єкт кредиту – економічні процеси, відносно яких укладається кредитна угода.

Облікова ставка НБУ – плата (у процентах), що стягується Національним банком України за проведення операцій за кредитування комерційних банків шляхом рефінансування їхніх активних операцій (обліковий кредит).

Облікова ставка процента – плата, що оголошується й стягується центральним банком за кредитні ресурси, які надаються комерційним банкам.

Обліковий процент – процент, установлений як плата за кредити, що надаються центральним банком комерційним банкам.

Обов'язкові банківські резерви – сума грошових коштів, яку повинні постійно зберігати комерційні банки на своїх рахунках в центральному банку. Визначаються у вигляді норми в процентах до банківських пасивів.

Овердрафт – дебетове сальдо за контокорентним рахунком, із яким погодився банк, різновид кредиту.

Операції на відкритому ринку – купівля і продаж центральним банком державних цінних паперів. Купівля цих паперів комерційними банками скорочує їх кредитні ресурси, а викуп цінних паперів центральним банком розширює кредитні ресурси комерційних банків. Відповідно це впливає на грошову масу в обігу.

Опосередковане фінансування – переміщення грошей між суб'єктами ринку через фінансових посередників.

Паперові гроші – нерозмінні на метал знаки вартості, що випускаються державою (казначейством) для покриття своїх витрат і наділяються нею примусовим курсом.

Пасив банку – одна з двох частин бухгалтерського балансу (права сторона), в якій на певну дату в грошовому вираженні відображені джерела утворення коштів банку.

Пасивні операції банків – операції, за допомогою яких банки формують свої ресурси для здійснення активних операцій.

Перерозподільна функція кредиту – розподіл через кредитний механізм позичкового капіталу між окремими економічними агентами, галузями народного господарства, регіонами і в глобальному масштабі.

Плаваюча процентна ставка – ставка, розмір якої може змінюватись під час дії кредитної угоди.

Платіжний баланс – відображення співвідношення всієї сукупності надходжень із-за кордону та платежів за кордон за певний відрізок часу (рік, квартал, місяць).

Платіжний оборот – уся сукупність платежів грошима у готівковій та безготівковій формах щодо погашення всіх грошових зобов'язань, які виникають між економічними суб'єктами.

Платоспроможність – здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання.

Позичальник – фізичні чи юридичні особи, які можуть отримати в тимчасове користування кошти на умовах повернення, платності, строковості.

Позичковий капітал – грошовий капітал, який передається у позику і приносить його власнику дохід у вигляді позичкового процента.

Позичковий процент – ставка процента, що виплачується позичальником банку за користування позичкою.

Попит на гроші – потреба суб'єктів економіки в певній сумі грошових коштів.

Принцип кредитування – положення кредитного механізму, що визначають процес кредитування. До принципів кредитування належать: строковість, забезпеченість, платність, цільовий характер використання.

Процентний ризик – ризик змін процентних ставок, що негативно позначається на прибутку банку.

Ревальвація (реставрація) – офіційне підвищення державного золотого вмісту та валютного курсу або тільки валютного курсу національної грошової одиниці щодо іноземних валют.

Регулювальна функція кредиту – у сучасних умовах засіб державного регулювання економічних процесів.

Рейтинг банку – показник, за яким проводиться порівняння банків за допомогою обраних критеріїв.

Рефінансування – погашення старої заборгованості шляхом випуску нових позик, головним чином заміною короткострокових зобов'язань довгостроковими цінними паперами.

Ризик банківський – можливість понесення втрат у разі виникнення несприятливих для банку обставин.

Ризик ліквідності – ризик, при якому в банку виявиться недостатньо грошових коштів для виконання платіжних зобов'язань у встановлені строки.

Ризик процентний – небезпека втрат банку через перевищення процентних ставок, що виплачуються за залученими коштами, над ставками за наданими позичками.

Середньостроковий кредит – кредит, який охоплює позики строком від 1-го до 3-х років, призначені для оплати обладнання, поточні витрати, фінансування капітальних вкладень.

Споживчий кредит – вид кредиту, що надається у грошовій чи товарній формах населенню фінансово-кредитними інститутами та нефінансовими організаціями (фірмами) з метою придбання товарів тривалого користування. Реалізується у вигляді банківського і споживчого кредиту.

Статутний фонд – сукупність власних коштів акціонерів або пайових внесків засновників (учасників) у грошовій формі, які надаються ними у постійне розпорядження банку.

Страхова компанія (страховик) – установа, яка спеціалізовано займається реалізацією відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб під час окремих подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, що акумулюються з отриманих ними страхових внесків (страхових премій).

Суб'єкти кредиту – учасники кредитної угоди: як мінімум кредитор і позичальник.

Трансакція – операція, угода, що супроводжується взаємними поступками.

Трансформаційна функція банківської системи – можливість змінювати (трансформувати) строки грошових капіталів, їх розміри та фінансові ризики, мобілізуючи грошові кошти одних суб'єктів ринку і передаючи їх різними способами іншим суб'єктам.

Факторинг – придбання права на стягнення боргів (покупка дебіторів).

Фіксована процентна ставка – ставка, розмір якої не змінюється протягом дії кредитної угоди.

Фінансовий інструмент – засіб, який використовується урядом для досягнення своєї макроекономічної мети. Наприклад, державні видатки та оподаткування можуть розглядатися як інструменти, спрямовані на досягнення повної зайнятості.

Функція грошей – робота грошей щодо обслуговування руху вартості товарів.

Центральний банк – банк першого рівня в дворівневій банківській системі.

Якість активів банку – спроможність забезпечити повернення активів, аналіз позабалансових рахунків, а також вплив наданих проблемних кредитів на загальний фінансовий стан банку.

Якість управління банком – оцінка методів управління банком з погляду ефективності діяльності, установленого порядку праці,

методів контролю дотримання наявних нормативних актів та чинного законодавства.

CAMEL – одна з рейтингових банківських систем; називається за першими (англійськими) літерами складових показників – капітал, активи, менеджмент, дохідність, ліквідність.

Список рекомендованої літератури до курсу

Нормативна література

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р., №2121-III //Урядовий кур’єр. – 2001. - №8. – 17 січ.
2. Закон України “Про господарські товариства” //Діло. - 1994. - №26.
3. Закон України “Про інвестиційну діяльність” //Голос України.-1991.- №225.
4. Закон України “Про цінні папери і фондову біржу” //Голос України. - 1991.- № 133.
5. Указ Президента України “Про грошову реформу в Україні” //Вісник Національного банку України. – 1996. - №5.
6. Приєднання України до статті VIII Статуту МВФ //Вісник Національного банку України. – 1997. - №7.

Рекомендована література

7. Банки и биржи. - М.: ЮНИТИ. 1997.
8. Банківські операції: Підручник /За ред. А.М. Мороза. – К.: вид-во Київського національного економічного університету, 2000.
9. Банковское дело: Справ. пособие / Под ред. Ю.А.Бабичева. – М.: Экономика, 1992.
10. Банкротство: стратегия и практика выживания / Г.П.Иванов и др. – М.: МЛИ, 1993.
11. Булатова А. С. Экономика: Учебник. - М.: Бек, 1994.
12. Воротіна Л.І. Малий бізнес та підприємництво. – К.: вид-во Європейського Університету, 2001.
13. Гаврилишин О. Основні елементи теорії ринкової системи. - К.: Наукова думка, 1992.
14. Гальчинський А.С. Сучасна валютна система. – К.: Лібра, 1995.
15. Гальчинський А.С. Теорія грошей. - К.: Основи, 1996.
16. Гриценко О. Гроші та грошово-кредитна політика. – К.: Основи, 1996.
17. Гроші та кредит: Підручник /За ред. Б.С.Івасіва. – К.: вид-во Київського національного економічного університету, 1999.

18. Гроші та кредит: Навч. метод. посібник /М.І. Мирун, М.І. Савлук, В.М. Кочетков та ін. – К.: вид-во Київського національного економічного університету, 1999.
19. Гроші та кредит: Підручник / За.ред. М.І.Савлука.- К.: вид-во Київського національного економічного університету, 2001.
20. Добролюбська Г.І. Гроші та кредит: Навчальний посібник. – Одеса: вид-во Одеської державної Академії будівництва та архітектури, 2003.
21. Добролюбская Г.И. Лизинговая деятельность и возможности ее внедрения в Украине: Учебное пособие. – Одесса: изд-во Одесской государственной Академии строительства и архитектуры, 1996.
22. Долан Э.Дж., Кемпбелл К.Д., Кемпбелл Р.Д. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. -СПб.: Оркестр, 1994.
23. Жуков Е.Ф. Общая теория денег и кредита. - М.: Банки и биржи, 1995.
24. Зубовський В.М. Економіка підприємства. – К.: вид-во Європейського Університету, 2000.
25. Иванов В.М. Деньги и кредит: Курс лекций.- К.: МАУП, 2001.
26. Івасів Б.С. Операції комерційних банків: Навч. посібник. – К., 1992.
27. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Прогресс, 1987.
28. Косолапова А.Г. Грошово-кредитна політика – гарант стабілізації економіки України //Фінанси України. – 1997. - №7.
29. Кочетков В.Н. Основы управления современным коммерческим банком: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 1998.
30. Кочетков В.Н. Анализ банковской деятельности: теоретико-прикладной аспект. – К.: МАУП, 1999.
31. Кочетков В.Н., Бондарева О.В., Басюк Н.Б. Современная система денежных расчетов. – К.: УФИМБ, 1998.
32. Кочетков В.М., Сироцинський Д.Г., Андрушко Н.Ю. Гроші та кредит. – К.: вид-во Європейського Університету, 2002.
33. Лакшина О.А. Банковские резервы как условие эффективного функционирования кредитной системы // Деньги и кредит. 1994. № 7.

34. Мирун М.І., Герасимович А.М. Банківське обслуговування малого бізнесу. – К., 1994.
35. Михайлов А.П., Шило Д.Д. Основы рыночной экономики. – К.: вид-во Європейського Університету, 2000.
36. Мусієнко Т. Проблема міжнародних розрахунків країн СНД та перспективи їх розв'язання //Банківська справа. – 1995. - №1.
37. Мэнкью Н.Г. Макроэкономика: Пер. с англ. – М.: изд-во МГУ, 1994.
38. Никитин С.М. Теории инфляции и их эволюция //Деньги и кредит. – 1995. - №1.
39. Обухов Н.П. Кредитный рынок и денежная политика // Финансы.- 1995. - № 2.
40. Основы банковского дела / Под ред. А.Н.Мороза. – К.: ОНБИ «Либра», 1994.
41. Поляков В.П., Москвина Л.А. Основы денежного обращения и кредита. – М.: Инфра, 1996.

Додаткова література

42. Ривуар Ж. Техника банковского дела. – М.: Прогресс, 1998.
43. Рынок ценных бумаг: Практ.пособие / Ю.М.Лысенков и др. – К.: Интел, 1993.
44. Савлук М.І., Мороз А.М., Коряк А.М. Вступ до банківської справи. – К.: Лібра, 1998.
45. Симановский А.Ю. О направлениях и инструментах денежной политики //Деньги и кредит. – 1992. - №11.
46. Солоп А.С. Бизнес в афоризмах. – К.: вид-во Європейського Університету, 2000.
47. Старченко В.Д. Макроекономіка. – К.: вид-во Європейського Університету, 2000.
48. Стонер Дж., Долан Е. Вступ у бізнес: Навч. посібник /Пер. з англ. – К.: вид-во Європейського Університету, 2000.
49. Чухно А. Створення грошової системи України //Економіка України. – 1994. - №11.
50. Ющенко В., Лисицький В. Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні. – К.: Скарби, 1998.